

Особливості транскордонного інвестиційного співробітництва України та Польщі

Проаналізовано передумови, особливості, сучасний стан та тенденції інвестиційного співробітництва України та Польщі в межах євро регіону «Буг». Розкрито пріоритети інвестиційного розвитку євро регіону «Буг», виявлено інвестиційні переваги об'єднання. Висвітлено проблемні питання інвестиційного співробітництва інтеграційного об'єднання та способи їх розв'язання.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне співробітництво, транскордонне співробітництво, євро регіон «Буг», інвестиційна політика.

Постановка наукової проблеми та її значення. Інвестиційна діяльність є визначальним фактором економічного росту та суттєво впливає на євроінтеграційний поступ України. Однією зі специфічних особливостей регіонів, що певним чином впливає і на інвестиційну діяльність, є транскордонне співробітництво. Враховуючи курс України на зближення та подальший вступ до ЄС, воно набуває великого значення. Польсько-українське інвестиційне співробітництво сьогодні виступає одним із пріоритетних напрямів зовнішньоекономічного розвитку як України, так і Польщі. Відповідно, важливими стають дослідження специфіки транскордонного інвестиційного співробітництва країн в межах євро регіону «Буг».

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідженню українсько-польського інвестиційного співробітництва присвячені наукові праці таких учених, як В. Андрійчук, В. Будкін, В. Борщевський, Н. Мікула, Н. Павліха, С. Писаренко, М. Янків та ін. Однак увагу приділено переважно торговельним аспектам українсько-польського співробітництва, а особливості транскордонного інвестиційного співробітництва країн і надалі недостатньо вивчені.

Мета статті – дослідити особливості інвестиційного співробітництва України та Польщі в межах євро регіону «Буг». Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі **завдання**: визначити передумови українсько-польського транскордонного співробітництва; проаналізувати динаміку та особливості інвестиційного співробітництва України та Польщі в межах євро регіону «Буг»; визначити причини, які стримують подальший розвиток цієї сфери співпраці, та окреслити способи покращення інвестиційного співробітництва між країнами.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Транскордонне співробітництво є важливою складовою частиною стратегічного партнерства України та Республіки Польща, ефективним засобом європейської інтеграції України, а також практичним механізмом впровадження європейських стандартів на регіональному та місцевому рівнях.

Розвиток українсько-польського транскордонного співробітництва здійснюється у межах Карпатського євро регіону та євро регіону «Буг». Транскордонне об'єднання євро регіон «Буг» було створено як результат угоди, підписаної в м. Луцьку (Україна) у вересні 1995 р. Засновниками Євро регіону стали Волинська область, Люблінське воєводство Республіки Польща та Брестська область Республіки Білорусь.

Головною метою і завданням об'єднання є розвиток співпраці прикордонних територій, особливо в галузях економіки, транспорту і зв'язку, охорони здоров'я, культури, спорту і туризму, охорони навколишнього середовища, ліквідації наслідків забруднення і природних катастроф, розвиток контактів між жителями прикордонних територій та розвиток інституційної співпраці, а також економічної співпраці прикордонних територій [1].

Покращення економічного розвитку складових частин євро регіону «Буг» не можливе без налагодження процесу інвестування суб'єктів господарювання, і це є однією із цілей організації скоординованої співпраці з країнами – членами ЄС. Через вступ Польщі до ЄС для України, і зокрема для євро регіону, відкрилися нові можливості. Польща для України завжди була більше ніж просто сусідом. Її з нашим регіоном пов'язують історичні, культурні та економічні зв'язки.

Люблінське воєводство, будучи третім за розмірами воєвством у Польщі, має вигідне розташування, науково-дослідний потенціал, динамічно розвинуту економіку, кліматичні переваги та ґрунтові умови для активної економічної діяльності. Великою перевагою Любліна є значний академічний потенціал. Це у поєднанні з перевагами Волинської та Брестської областей створює передумови для залучення іноземного капіталу у регіон і формування транскордонного ринку інвестицій [2].

За час незалежності України завжди була відчутною наявність польського капіталу в економіці Волинської області. Частка капіталовкладень Польщі у Волинську область залишалася незмінною протягом багатьох років, Польща завжди була в п'ятірці найбільших інвесторів [3].

Для польських потенційних інвесторів українських регіонів сусідство відіграє велику роль, оскільки обсяг отриманих інвестицій іншими областями України, які мають схожий на волинський виробничий і природно-ресурсний потенціал, рівень розвитку інфраструктури і забезпеченість трудовими ресурсами, але які безпосередньо не межують з Польщею, і близько не відповідає такому як у Волинській області. Також підтвердженням економічного взаєморозуміння і довіри є збільшення кількості спільних підприємств із паритетними частками капіталу, тобто коли українці і поляки вкладають у бізнес однакові кошти [4].

Польща, крім тісної економічної співпраці із Волинню, виконує ще одну вагомую роль для активізації процесу іноземного інвестування. Волинські підприємницькі структури чи не першими в Україні відкрили шлях на Захід, навчившись у своїх польських партнерів вести ділові справи по-європейськи, і саме через Польщу налагодили контакти з бізнесменами Німеччини, Франції та інших країн. Сьогодні на території області зареєстровано понад 200 спільних підприємств за участі ділових кіл з 23 країн Європи, Америки та Азії, з них 54 % як іноземного партнера передбачають польських бізнесменів [5].

Аналізуючи надходження іноземного капіталу у Волинську область, слід відзначити, що Волинська область характеризується позитивною його динамікою. Стосовно географії надходження капіталу, то Польща до 2012 р. займала позицію лідера серед донорів іноземних інвестицій. У 2012–2013 рр. її змістили Кіпр (45,5 % та 33,6 % відповідно) та Віргінські острови (18,2 % у 2013 р.) (табл. 1).

Польські інвестори вкладали валютні та матеріальні цінності здебільшого у розвиток виробничої сфери, зокрема деревообробної та харчової галузей, банківської справи. Капіталовкладення з Польщі зосереджені також у підприємствах, що займаються торговельно-посередницькою діяльністю та надають різноманітні послуги, зокрема транспортні. Як приклад ефективного співробітництва варто навести діяльність спільного підприємства «БРВ–Україна» (виробництво меблевої фурнітури), ТзОВ «Модерн-Експо» (виробництво та реалізація торговельного обладнання і устаткування), ТзОВ «Аркус-Ромет» (виробництво велосипедів), ТзОВ «Агрофрукт» (оптова торгівля товарами), функціонування банківської установи «Унікредит Банк ТзОВ (Україна)» [5].

Таблиця 1

**Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій у Волинську область
упродовж 2008–2013 рр. (на початок періоду)[6]**

Рік	Обсяги ПІІ у Волинську область, млн дол. США		Частка Польщі в іноземних інвестиціях у Волинській області, %
	усього	у тому числі польських	
2008	397	169	42,6
2009	388,7	151	38,8
2010	328,8	160,8	48,9
2011	344,1	158,7	46,1
2012	241,2	31,1	12,9
2013	361,2	32,4	9
На 01.07.2013	384,1	32,9	8,6

СП ТОВ «Модерн-Експо» (Modern-expo Group) є спільним українсько-польським підприємством по виготовленню торговельного обладнання. Це один із найбільш сучасних заводів у Східній Європі, розміщений у м. Луцьку. Входить до списку 500 найбагатших компаній України 2011 р. Історія Modern-Expo Group бере свій початок від заснування в 1993 р. у м. Любліні і у 1997-му в м. Луцьку регіональних компаній-постачальників торговельного обладнання. Тоді ж українська компанія відкриває власне невелике виробництво торговельних меблів (дерево/скло). У 2001 р. керівництво

групи компаній прийняло рішення інвестувати у створення власного виробництва металевого торговельного обладнання. «Модерн-Експо» здійснює поставки в 25 країн світу. У компанії працює близько 1300 осіб, підприємство є регіональним економічним лідером. У 2011 р. обсяг продажів компанії збільшився, порівняно з минулорічним, майже у два рази.

З-поміж інвестиційних капіталовкладень, які надійшли з Польщі, слід відзначити спільне підприємство із сучасного виробництва меблів «БРВ–Україна» у м. Нововолинську, у якому за участі польської компанії «Black Red&White» (м. Замость) реалізується проект вартістю 12 млн дол. США. Створення цього спільного підприємства дало можливість додатково створити 700 робочих місць, що частково вирішило проблему безробіття в місті.

ARKUS & ROMET (УКРАЇНА) належить до групи капіталу ARKUS & ROMET GROUP, до складу якої входить три фабрики велосипедів на території Республіки Польща. Від початку діяльності фірми реалізувано низку інвестиційних проектів, у результаті яких створена виробнича база, що відповідає сучасним міжнародним стандартам. Виробничий потенціал фабрики ARKUS & ROMET (УКРАЇНА) становить 200 тис. велосипедів у рік.

UniCredit Group працює на ринку України з 1997 р. Саме в цьому році було відкрито Банк Пекао (Україна) в м. Луцьку, який став першим банком в Україні зі 100 % польським капіталом. У червні 2006 р. Банк Пекао (Україна) змінив свою назву на UniCredit Bank відповідно до Стратегії розвитку бізнесу UniCredit Group в Україні. У вересні 2007 р. UniCredit Bank успішно завершив злиття з HVB Банк Україна відповідно до Стратегії інтеграції UniCredit Group у країнах ЦСЄ. З 1 вересня 2011 р. ПАТ «Укрсоцбанк» продовжує свою діяльність на ринку України під торговою маркою «UniCredit Bank». UniCredit Bank став універсальним банком, який надає широкий спектр високоякісних послуг та продуктів клієнтам корпоративного та роздрібного бізнесу. У проект було вкладено 125 млн дол. США.

Зважаючи на те, що Польща є членом ЄС, польсько-український кордон набуває стратегічно важливого значення і для Євросоюзу, оскільки є крайнім східним кордоном ЄС. З огляду на це, Міністерство регіонального розвитку Польщі підрахувало кількість угод, укладених між Єврокомісією та воєводствами Польщі на отримання додаткового фінансування. Підкарпатське воєводство у 2000–2010 рр. уклало 1 785 угод на суму 883,7 млн злотих (421,3 злотих в розрахунку на 1 мешканця), а Люблінське – 3 342 угоди, на суму 1 049,7 млн злотих (480,3 злотих на 1 особу). Надані кошти були використані на розвиток технічної і суспільної інфраструктури (будівництво й модернізацію доріг, комунальної інфраструктури, перебудову мостів), а також на підтримку підприємництва, навчання та перекваліфікацію персоналу, консультаційні послуги. Саме тому українській стороні необхідно активізувати діяльність щодо розробки інвестиційних проектів, спрямованих на покращення, модернізацію та будівництво нових об'єктів інфраструктури у транскордонному регіоні, за сприяння місцевої влади здійснювати пошук партнерів з польського боку кордону та подавати спільні проекти на отримання фінансування ЄС [7].

Незважаючи на високу зацікавленість у залученні польського капіталу, інвестиційна складова частина співробітництва з Польщею не відповідає вимогам партнерства та характеру відтворювальної моделі. Чинниками, що заважають ефективному інвестиційному співробітництву України й Польщі, є недосконалий режим іноземного інвестування в Україні, високі транзакційні витрати, пов'язані з невирішеністю інституційних проблем ринкової трансформації, високий рівень економічних ризиків в Україні, брак ресурсів у вітчизняних підприємств для інвестування в зарубіжну економіку, обмеження на трансферт капіталу з України, недооцінка економічного потенціалу Польщі [8, с. 6].

Визначення основних напрямів інтенсифікації і вдосконалення інвестиційної співпраці України й Польщі, а також механізмів, що забезпечать реалізацію цих напрямів, повинно здійснюватися на основі критеріїв оптимізації інвестування відповідно до цілей (орієнтирів) використання інвестиційних ресурсів на різних рівнях активності суб'єктів ЗЕД. При виробленні зовнішньоекономічної політики щодо оптимізації залучення інвестицій з Польщі в Україну до уваги слід взяти обґрунтовані пріоритетні та небажані для національної економіки інвестиції.

Удосконалення торговельної та інвестиційної складової частини моделі українсько-польського економічного співробітництва, її трансформація у інвестиційно-виробничу як найбільш зрілу за економічним змістом модель ЗЕВ повинні здійснюватися завдяки використанню системи механізмів, ключовими з яких, вважаємо, є розвиток міжнародного кооперування і кооперації; стимулювання інвестиційних потоків через застосування відповідних інструментів; транскордонне співробітництво українських і польських регіонів, в тому числі в рамках єврорегіональних структур; створення відповідного організаційно-інституційного каркасу ЗЕВ [8, с. 9].

Проблемою, що потребує особливої уваги, є необхідність подолання відставання українських територій від польських в кількості залучених іноземних інвестицій, обсязі капіталовкладень та загальному рівні економічного розвитку, адже ефективність діяльності єврорегіону можлива лише за умови рівноправності партнерів та скоординованої цілеспрямованої діяльності з пошуку спільних проблем та реалізації комплексної, цільової та зваженої економічної й інвестиційної політики [9].

Підґрунтя інвестиційної політики в транскордонному регіоні вбачаємо у реалізації таких заходів:

- формування спільної стратегії розвитку транскордонного регіону з врахуванням національних пріоритетів учасників;
- створення органу, що відповідатиме за процес інвестування у транскордонному регіоні, серед функцій якого була б робота з потенційними та постійними інвесторами, надання допомоги у освоєнні інвестицій, а також інформаційні, консультативні, супроводжувальні послуги інвесторам;
- створення мережі інформаційно-аналітичних центрів з обох сторін кордону, покликаних оцінювати потреби інвесторів та підприємств транскордонних територій, формувати бази даних потенційних інвесторів, здійснювати маркетингову діяльність, а також забезпечувати постійний моніторинг залучених інвестицій;
- стимулювання внутрішніх інвестицій та розробка спільних інвестиційних проектів, спрямованих на цільове залучення інвестицій в проекти по удосконаленню прикордонної інфраструктури, розвитку спільної підприємницької та інформаційної інфраструктури;
- удосконалення механізмів використання цільової фінансової допомоги ЄС, інших міжнародних організацій та інституцій [10, с. 206].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи сказане вище, слід відзначити, що Україна та Польща в межах єврорегіону «Буг» мають великі перспективи розвитку економічної співпраці загалом та інвестиційного співробітництва зокрема. Існують певні проблеми та перешкоди, які гальмують ці процеси. Тому потрібно впроваджувати ефективну інвестиційну політику у транскордонному регіоні.

Джерела та література

1. Єврорегіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_
2. Сайт Люблінського воєводства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lubelskie.pl/>
3. Щербата Н. Інвестиційні процеси в межах транскордонного регіону [Електронний ресурс] / Н. Щербата, М. Слива. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_2/9.pdf
4. Герзанич В. Інвестиції як ключовий фактор розвитку транскордонного регіону [Електронний ресурс] / В. Герзанич. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/21_10/189_Ger.pdf
5. Алісова О. І. Розвиток інвестиційної політики в українсько-польському прикордонні [Електронний ресурс] / О. І. Алісова. – Режим доступу : <http://ukropolnauka.wordpress.com/2011/10/25/розвиток-інвестиційної-політики-в-ук/>
6. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
7. Кирик Л. В. Проблеми дослідження інвестиційної привабливості регіону [Електронний ресурс] / Л. В. Кирик, С. Б. Катаєва. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/104.pdf
8. Мельник В. В. Механізми трансформації моделі українсько-польських економічних відносин у контексті стратегічного партнерства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.05.01 / В. В. Мельник ; Терноп. акад. нар. госп-ва. – Тернопіль, 2001. – 20 с.
9. Польова І. М. Структурний аналіз інвестиційної політики в польсько-українському транскордонному регіоні [Електронний ресурс] / І. М. Польова. – Режим доступу : http://www.univ.rzeszow.pl/nauka/konferencje/r1_most/ukr/32-Polyova_szablon-UKR.pdf
10. Павліха Н. В. Перспективи розвитку українсько-польського економічного співробітництва в умовах міжрегіональної інтеграції / Н. В. Павліха, Ю. В. Марчук // Актуальні проблеми міжнародних відносин і зовнішньої політики країн світу : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (13–14 жовтня 2011 р., м. Луцьк) / за ред. В. Й. Лажніка, С. В. Федонюка. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – С. 205–208.
11. Борщевський В. Стратегічні пріоритети українсько-польського інвестиційного співробітництва: євроінтеграційний контекст [Електронний ресурс] / В. Борщевський. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>

Павліха Наталія, Луговая Марина. Особенности трансграничного инвестиционного сотрудничества Украины и Польши. Проанализированы предпосылки, особенности, современное состояние и тенденции инвестиционного сотрудничества Украины и Польши в рамках евроврегиона «Буг». Раскрыты приоритеты инвестиционного развития евроврегиона «Буг», выявлены инвестиционные преимущества объединения. Выяснены проблемные вопросы инвестиционного сотрудничества интеграционного объединения и пути их решения.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное сотрудничество, трансграничное сотрудничество, евроврегион «Буг», инвестиционная политика.

Pavliha Natalia, Luhova Maryna. Features of cross-border investment cooperation between Ukraine and Poland. The article analyzes the background, features, current status and trends in investment cooperation between Ukraine and Poland within the Euroregion «Bug». The investment priorities of the Euroregion «Bug» are described, investment preferences of association are revealed. Problematic aspects of investment cooperation and possible solutions are highlighted.

Key words: investment, investment cooperation, cross-border cooperation, the Euroregion «Bug», investment policy.